

Europaudvalgets formand

Retsudvalget
REU alm. del - Bilag 122
Offentligt

Til formanden for Retsudvalget
Peter Skaarup

09. november 2006
Ref. 06-001248-2

Kommissionens grønbog om lovvalgsregler i sager vedr. formueforholdet mellem ægtefæller

Kære Peter Skaarup

Kommissionen fremsætter i løbet af året en række dokumenter, hvortil der er knyttet en høringsfrist – primært hvidbøger, grønbøger og meddelelser - og hvor Folketinget dermed har mulighed for at komme med en udtalelse til Kommissionen. Dokumenterne giver Folketinget en mulighed for at påvirke kommende EU-lovgivning på det tidspunkt, hvor chancen for indflydelse er størst – nemlig mens bestemmelserne stadig er under udarbejdelse.

Europaudvalget orienteres løbende om de høringsdokumenter, som Kommissionen fremsætter. Europaudvalget overvejer i den forbindelse, om dokumentet vedrører et område, hvor et andet af Folketingets stående udvalg fagligt er bedre rustet til at substansbehandle sagen. Europaudvalget fremsender i så fald dokumentet til det/de relevante fagudvalg sammen med en opfordring til at behandle sagen og orientere Europaudvalget om udvalgets indstilling.

I relation til **Kommissionens grønbog lovvalgsregler i sager vedr. formueforholdet mellem ægtefæller** (KOM (2006) 400), besluttede Europaudvalget på udvalgsmødet den 3. november d.å. at anmode Retsudvalget om at behandle grønbogen.

Jeg vil derfor gerne opfordre Retsudvalget til at behandle grønbogen og på baggrund heraf komme med en udtalelse/indstilling til Europaudvalget med henblik på, at Retsudvalget og Europaudvalget i fællesskab eventuelt kan afgive et høringsvar til Kommissionen.

Høringsvar skal være Kommissionen i hænde senest den 30. november 2006. På den baggrund skal jeg venligst foreslå, at Europaudvalget modtager eventuelle bidrag fra Retsudvalget senest den 23. november 2006.

Kommissionens grønbog og regeringens grundnotat vedlægges til orientering.

Med venlig hilsen

Elisabeth Arnold

Elisabeth Arnold

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 17.07.2006
KOM(2006) 400 endelig

GRØNBOG

**OM LOVKONFLIKTREGLER I SAGER VEDRØRENDE FORMUEFORHOLDET
MELLEM ÆGTEFÆLLER, HERUNDER SPØRGSMÅLET OM RETLIG
KOMPTENCE OG GENSIDIG ANERKENDELSE**

(forelagt af Kommissionen)

{SEK(2006) 952}

DA

DA

1. INDLEDNING

Med denne grønbog indledes en stor høring om de juridiske problemer, som formueforholdet mellem ægtefæller og formueretlige konsekvenser af andre former for partnerskab kan afstedkomme i international sammenhæng. I grønbogen præsenteres de forskellige aspekter, som tyder på, at der er behov for at vedtage fællesskabsregler.

Kommissionen opfordrer alle berørte parter til at indsende deres svar og andre relevante bidrag inden den 30. november 2006 til følgende adresse:

Europa-Kommissionen

Generaldirektoratet for Retfærdighed, Frihed og Sikkerhed

Kontor C1 - Civilret

B - 1049 Bruxelles

Fax: + 32 (0) 2 299 64 57

e-mail: jls-coop-jud-civil@ec.europa.eu

Hvis man ikke ønsker sine svar og bemærkninger offentliggjort på Kommissionens websted, bedes man gøre opmærksom på dette.

ORDLISTE

International kompetent ret: Et lands retters kompetence til at dømme i en international sag

Lovkonflikt: En situation, hvor to eller flere nationale love kan anvendes på forhold (handlinger, kontrakter, familieforhold osv.), som involverer mere end en medlemsstat. Lovkonfliktreglerne fastlægger, hvilken national lovgivning det er mest hensigtsmæssig at anvende i en given sag.

Ægtepagt: Aftale forud for vielsen, som indgås for at fastlægge formueforholdet mellem ægtefællerne.

Fuldbyrdelsesprocedure: Procedure, hvorved man i en stat kan fuldbyrde en retsafgørelse, en voldgiftskendelse, en afgørelse fra en offentlig myndighed eller et retsforlig, som er truffet eller indgået i udlandet.

Værneting: den kompetente ret eller den ret, sagen indbringes for.

Formueforhold mellem ægtefæller: De økonomiske rettigheder ægtefællerne imellem ("matrimonial property rights"). Formueforholdet mellem ægtefæller omfatter retsreglerne om det pengeforhold, der opstår dels mellem ægtefællerne som følge af ægteskabets indgåelse, dels over for tredjepart, navnlig kreditorer.

Registeret partnerskab: Samliv mellem to personer, der lever i et parforhold og har registreret dette partnerskab hos en offentlig myndighed, der er oprettet ved lov i den

medlemsstat, hvor de har bopæl. I grønbogen omfatter denne gruppe også ugifte par, der har indgået en "civilkontrakt" af den franske type "Pacte Civile de Solidarité" (PACS)¹.

Papirløst parforhold: En situation, hvor to personer lever sammen i et fast forhold, uden at forholdet er registreret hos en myndighed.

Allerede i Wien-handlingsplanen fra 1998² stod det højt på listen at få vedtaget et fællesskabsinstrument om formueforhold mellem ægtefæller. Det fremgår af programmet for foranstaltninger til gennemførelse af princippet om gensidig anerkendelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område³, som Rådet og Kommissionen vedtog i slutningen af 2000, at der skal udarbejdes et instrument om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser om "formuefællesskabet mellem ægtefæller og om de formueretlige konsekvenser af opløsningen af papirløse forhold". I Haag-programmet⁴, som Det Europæiske Råd vedtog den 4. og 5. november 2004, og hvori gennemførelsen af programmet for gensidig anerkendelse og Rådets og Kommissionens handlingsplan for dets gennemførelse gives højeste prioritet, opfordres Kommissionen til at udarbejde en grønbog om "lovvalgskonflikter i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om kompetence og gensidig anerkendelse"⁵.

For at undersøge alle formueretlige aspekter af familieretten berører grønbogen spørgsmål, der vedrører såvel formueforholdet mellem ægtefæller som de formueretlige konsekvenser af andre former for partnerskab. I alle medlemsstater danner flere og flere par uden at indgå ægteskab. For at tage højde herfor anføres det i ovennævnte program om gensidig anerkendelse, at der ligeledes bør tages stilling til spørgsmålet om formueretlige konsekvenser af et papirløst parforholds ophør. Retsområdet bør afspejle borgernes konkrete behov.

I et område uden indre grænser flytter flere og flere mennesker, hvilket betyder, at der en væsentlig stigning i antallet af parforhold mellem statsborgere fra forskellige medlemsstater, og at der bliver flere og flere par, som bor i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere, og som ofte erhverver formuegoder i flere forskellige EU-medlemsstater. Ifølge den undersøgelse, som Kommissionen bestilte i 2002⁶, var over 5 mio. mennesker med statsborgerskab i en EU-medlemsstat i 2000 bosat i en anden EU-medlemsstat, og der var ca. 14 mio. mennesker uden statsborgerskab i en EU-medlemsstat, der var bosat i EU. Ifølge samme undersøgelse ligger næsten 2,5 mio. ejendomme, som ejes af ægtefæller, i en anden medlemsstat end den, hvor ægtefællerne har fast bopæl. Ifølge den konsekvensanalyse⁷, som Kommissionen har foretaget i forbindelse med forslaget til en forordning om lovvalg og kompetence i skilsmisssager, er der ca. 170 000 skilsmisser om året blandt par af forskellig nationalitet, også kaldet "internationale skilsmisser", i EU, hvilket svarer til 16 % af alle skilsmisser.

¹ Læs mere i undersøgelsen om formueforholdet mellem ægtefæller og mellem ugifte par i international privatret og i EU-medlemsstaternes nationale ret af 30. april 2003, som er foretaget af Consortium ASSER-UCL på Kommissionens bestilling, fra s. 206 og frem på http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

² EFT C 19 af 23.1.1999.

³ EFT C 12 af 15.1.2001.

⁴ Haag-programmet om styrkelse af frihed, sikkerhed og retfærdighed i Den Europæiske Union, som også nævnes i formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde den 4. november 2004.

⁵ Rådets og Kommissionens handlingsplan om gennemførelse af Haag-programmet om styrkelse af frihed, sikkerhed og retfærdighed i Den Europæiske Union, EUT C 198 af 18.8.2005, s. 1.

⁶ Se fodnote 1.

⁷ Undersøgelsen vil blive offentliggjort samtidig med Kommissionens vedtagelse af dette forslag.

Der opstår ofte praktiske og juridiske problemer i det øjeblik, hvor parrets formue skal deles og/eller forvaltes. Det skyldes ofte, at der er stor forskel på medlemsstaternes regler om formueretlige konsekvenser af ægteskab og andre former for parforhold både med hensyn til materiel ret og international privatret.

2. FORMUEFORHOLD MELLEMLÆGTEFÆLLER

Der er indtil videre ingen fællesskabsinstrumenter, der regulerer formueforholdet mellem ægtefæller. Dertil kommer, at kun Frankrig, Luxembourg og Nederlandene har ratificeret Haag-konventionen om lovvalg i forbindelse med formueforhold mellem ægtefæller af 14. marts 1978.

Da man ikke påtænker at foretage en harmonisering af reglerne om materiel ret på nuværende tidspunkt, behandler grønbogen det grundlæggende spørgsmål om lovkonfliktregler. Bilaget til denne grønbog indeholder et resumé af medlemsstaternes interne retsregler.

Anvendelsesområdet for lovkonfliktregler kunne potentielt dække en bred vifte af spørgsmål (kontraktens gyldighed, opgørelse og deling af formuen mv.).

Spørgsmålet om kompetence vil naturligvis blive behandlet for at sikre, at der er sammenhæng mellem de fremtidige regler og retsplejereglerne vedrørende skilsmisse og arv. Man bør ligeledes søge løsninger, som giver parterne en vis frihed til at vælge den kompetente ret.

Ofte afgøres spørgsmål om formueretlige aspekter af ægteskabet uden for domstolene. For at lette sagsbehandlerens arbejde og finde en mere effektiv løsning på borgernes konkrete problemer, bør man derfor også se på de ikke-retlige myndigheders rolle og kompetence og på anerkendelse af de dokumenter og ikke-retlige dokumenter, disse udsteder.

Endelig bør fællesskabslovgivningen gøre livet lettere for borgerne ved at gøre det muligt at registrere formueforholdet mellem ægtefæller i medlemsstaterne.

2.1. Anvendelsesområde

Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003⁸ om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar, som trådte i kraft den 1. marts 2005, dækker ikke de formueretlige konsekvenser af ægteskabets ophør.

De områder, der allerede er dækket af eksisterende retlige instrumenter, såsom underholdspligt, der er omfattet af forordning (EF) nr. 44/2001⁹ om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, som har været anvendt siden den 1. marts 2002, og af Kommissionens forslag til forordning om kompetence, gældende lov, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og om samarbejde vedrørende underholdspligt¹⁰, bør logisk set udelukkes fra det fremtidige instruments anvendelsesområde.

⁸ EUT L 338 af 23.12.2003 s. 1.

⁹ EFT L 12 af 16.1.2001 s. 1.

¹⁰ KOM(2005) 649 endelig af 15.12.2005, 2005/0259 (CNS).

Man bør ligeledes se på, om de øvrige personlige aspekter af ægteskabet skal være omfattet af det fremtidige instrument i det omfang, de kan have indflydelse på parrets formue (f.eks. retten til at repræsentere hinanden, beskyttelse af familiens bolig og underholdspligt).

Formueforholdet mellem ægtefæller omfatter traditionelt set både de formueretlige konsekvenser af ægteskabets ophør og de formueretlige virkninger under ægteskabet. I løbet af ægteskabet skal gæld, der er opstået som følge af de dispositioner, som ægtefællerne i fællesskab eller hver for sig har truffet, lægges til deres fælles eller egen formue, således at der er klarhed over deres gældsforpligtelser indbyrdes og i forhold til tredjemand.

Spørgsmål 1:

a) Bør det kommende instrument omfatte visse personlige aspekter af formueforholdet mellem ægtefæller, som ikke er reguleret ved ovenstående instrumenter, eller bør det kun omfatte de formueretlige konsekvenser af ægteskabet? I givet fald hvilke og hvorfor?

b) Skal det kommende instrument anvendes på de formueretlige konsekvenser af forholdet i løbet af samlivet eller kun i tilfælde af separation eller forholdets ophør?

2.2. Lovkonfliktregler

2.2.1. Kriterier for tilknytning og lovvalg

For at lette juristernes arbejde bør de kommende regler være universelle, så de under alle omstændigheder fører til, at det enten er lovgivningen i en medlemsstat eller i et tredjeland, der skal anvendes.

En forudsætning for at kunne afgøre, hvilken lovgivning der skal anvendes på formueforholdet mellem ægtefæller, er, at der fastlægges et eller flere tilknytningskriterier.

Endelig skal der tages stilling til, om det valgte tilknytningskriterium skal være det samme for alle de aspekter af formueforholdet mellem ægtefæller, der er reguleret ved den pågældende lovgivning, eller om der skal være forskellige kriterier for forskellige aspekter (opsplitning)? Her tænkes især på fast ejendom, hvor tilknytningskriteriet ofte er at anvende loven i den stat, hvor ejendommen er beliggende.

Spørgsmål 2:

a) Hvilke tilknytningskriterier skal lægges til grund ved fastlæggelsen af, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse på formueforholdet mellem ægtefæller? Og hvis der er flere muligheder, hvordan skal disse så prioriteres (f.eks. efter ægtefællernes faste bopæl eller deres nationalitet? Eller anden tilknytning?)

b) Hvis det kommende instrument finder anvendelse på alle formueretlige konsekvenser af ægteskabet, skal de samme kriterier så gælde både under samlivet og ved samlivets ophør?

Spørgsmål 3:

Bør samme tilknytningskriterium gælde alle aspekter af den situation, der er reguleret ved den pågældende lovgivning, eller skal der kunne anvendes forskellige kriterier for forskellige aspekter (opsplitning)? Hvilke situationer bør der i givet fald tages højde for?

Derudover skal der tages højde for, at den tilknytning, der lægges til grund for lovkonfliktreglen (f.eks. bopæl) kan ændre sig eller skifte i tidens løb. Ifølge Haag-konventionen af 14. marts 1978 berettiger en ændring af ægtefællernes bopæl eller nationalitet (artikel 7) automatisk til, at der kan anvendes en anden lovgivning på formueforholdet mellem ægtefællerne, såfremt de ikke selv har truffet lovvalget eller har indgået en ægtepagt. Anvendelsen af en anden lovgivning på formueforholdet mellem ægtefæller kan ske med tilbagevirkende kraft afhængigt af de nationale bestemmelser.

Spørgsmål 4:

Bør det være muligt, at en ændring af visse tilknytningskriterier, såsom ægtefællernes faste bopæl, automatisk fører til, at en anden lovgivning finder anvendelse på formueforholdet mellem ægtefæller?

Skal dette i givet fald kunne ske med tilbagevirkende kraft?

2.2.2. *Udøvelse af frihed*

De fleste medlemsstater giver ægtefællerne mulighed for at vælge, hvilken lovgivning der skal anvendes på formueforholdet mellem ægtefæller. Hvis et fremtidigt instrument skal give samme valgmulighed, må antallet af tilknytningsmuligheder naturligvis begrænses, navnlig til dem, der er udtryk for ægtefællernes faktiske tilknytning (f.eks. loven i den stat, hvor en eller begge ægtefæller har fast bopæl eller er statsborger). Det bør desuden undersøges, om lovvalget skal underlægges visse formaliteter og i givet fald hvilke.

Der bør tages stilling til, om aftalen mellem ægtefæller skal være tidsbestemt, dvs. om den kun skal gælde i tilfælde af parforholdets ophør, eller om den også skal gælde i løbet af parrets samliv. I så tilfælde skal man sikre sig, at den ikke krænker tredjemands rettigheder.

Spørgsmål 5:

a) Skal det være muligt for ægtefæller at vælge, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse på deres formueforhold? Hvilke tilknytningskriterier skal i givet fald kunne tages i betragtning ved et sådant valg?

b) Skal det være muligt at vælge flere lovgivninger, således at nogle goder er omfattet af en lovgivning og andre af en anden?

c) Skal et valg kunne træffes eller ændres til enhver tid, før og i løbet af ægteskabet, eller kun på et bestemt tidspunkt (ved ægteskabets ophør)?

d) Hvis lovvalget ændres, skal ændringen da ske med tilbagevirkende kraft?

Spørgsmål 6:

Bør formkravene til aftalen harmoniseres?

2.3. Kompetenceregler

2.3.1. Retsmyndighedernes kompetence

Medlemsstaterne har vedtaget meget forskellige kriterier for, hvordan den internationale retlige kompetence fastlægges i forbindelse med sager om formueforholdet mellem ægtefæller.

Der bør tages hensyn til allerede gældende fællesskabsregler, navnlig forordning (EF) nr. 2201/2003, som regulerer visse personlige konsekvenser af ægteskabet. Desuden bør man i betragtning af de interesser, der vil blive berørt af det fremtidige instrument, bevare en vis sammenhæng mellem kompetencereglerne og lovkonfliktreglerne og overveje at give ægtefællerne mulighed for at vælge den pågældende domstol.

Spørgsmål 7:

a) Skal den dommer, der ifølge forordning (EF) nr. 2201/2003 er kompetent i skilsmisse- og separationssager, ligeledes være kompetent til at træffe afgørelse om opgørelse af formueforholdet mellem ægtefæller i tilfælde af skilsmisse eller separation?

b) Skal den dommer, der er kompetent i arvesager, ligeledes være kompetent til at træffe afgørelse om opgørelse af formueforholdet mellem ægtefæller i tilfælde af arv?

Spørgsmål 8:

a) Hvilke regler for retternes internationale kompetence skal i modsat fald vedtages, navnlig i forbindelse med spørgsmål om formueforhold i løbet af parrets samliv (f.eks. gaver mellem ægtefæller eller kontrakter mellem ægtefæller)?

b) Bør man fastsætte et generelt fælles kriterium eller snarere flere alternative kriterier som i forordning (EF) nr. 2201/2003 (f.eks. fast bopæl eller fælles nationalitet)?

Spørgsmål 9:

a) Kunne man forestille sig, at én dommer træffer afgørelse om alle former for formuegoder, løsøre og fast ejendom, selv når disse befinder sig i forskellige medlemsstater?

b) Hvis tredjemand er involveret i en tvist, er det da de almindelige retsregler, der bør finde anvendelse?

Spørgsmål 10:

Kunne man tænke sig, at valget af den kompetente ret overlades til parterne? I givet fald efter hvilke kriterier?

Spørgsmål 11:

Kunne man med fordel gøre det muligt at lade en sag under en domstol i en medlemsstat overgå til en domstol i en anden medlemsstat inden for dette område? I givet fald på hvilke betingelser?

2.3.2. *De ikke-retlige myndigheders kompetence*

I betragtning af, at de ikke-retlige myndigheder (f.eks. notarer og advokater) spiller en væsentlig rolle inden for dette område, ville det være hensigtsmæssigt at tage stilling til spørgsmålet om deres kompetence. Det bør også undersøges, om par kan ordne visse formaliteter hos myndighederne i den medlemsstat, hvor de har bopæl, selv om det er en myndighed i en anden medlemsstat, der er blevet udpeget efter hovedreglen om kompetence.

Spørgsmål 12:

*Bør der udarbejdes regler for de ikke-retlige myndigheders kompetence?
Bør man i givet fald fastsætte samme kriterier for deres kompetence som for de retlige myndigheders kompetence? Kunne man til dette formål lade sig inspirere af den brede definition af "ret" i artikel 2 i forordning (EF) nr. 2201/2003?*

Spørgsmål 13:

Bør man tillade, at den myndighed, der har til opgave at opgøre og dele formuen, også har kompetence, når en del af formuen befinder sig uden for det territorium, hvor den udøver sine beføjelser?

Spørgsmål 14:

Bør visse formaliteter i modsat fald kunne foretages hos myndighederne i en anden medlemsstat end den, der er udpeget ifølge hovedreglen om kompetencekonflikt?

2.4. Regler om anerkendelse og fuldbyrdelse

2.4.1. Anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser

Ved at indføre ensartede regler om lovvalg og kompetence som led i det fremtidige instrument øges den gensidige tillid, hvilket måske kunne gøre det muligt at ophæve de midlertidige foranstaltninger til anerkendelse og fuldbyrdelse af domme.

Spørgsmål 15:

Skal det fremtidige europæiske instrument forhindre fuldbyrdelsen af domme, der forinden er afsagt inden for dets anvendelsesområde? Hvilke grunde skal i modsat fald kunne medføre, at sådanne domme ikke anerkendes?

Spørgsmål 16:

Kunne det tænkes, at domme, der er afsagt i en medlemsstat i sager om formueforholdet mellem ægtefæller, anerkendes fuldt ud for at gøre det muligt uden videre at ændre tinglysningsbogen i andre medlemsstater? Kunne man i så fald lade sig inspirere af artikel 21, stk. 2, i forordning (EF) nr. 2201/2003?

2.4.2. Anerkendelse og fuldbyrdelse af ikke-retlige dokumenter

I betragtning af, at de ikke-retlige myndigheder spiller en ganske betydelig rolle, bør det gøres lettere at få anerkendt de dokumenter, de udsteder.

Spørgsmål 17:

Kunne den ordning, der gælder anerkendelsen og fuldbyrdelsen af domme, ligeledes anvendes på de dokumenter, der udstedes af ikke-retlige myndigheder, såsom ægtepagter?

Hvilken ordning skal i modsat fald anvendes?

2.5 Registrering og offentliggørelse af formueforholdet mellem ægtefæller

Der bør være en bedre offentliggørelse af formueforholdet mellem ægtefæller i EU, således at alle parter, navnlig kreditorernes, retssikkerhed garanteres. Det ville ligeledes være hensigtsmæssigt at fritage ægtefællerne for kravet om at skulle gentage alle formaliteter i forbindelse med offentliggørelse af ændringer, der har indflydelse på deres formueforhold, hver gang de skifter bopæl.

Spørgsmål 18:

Hvordan forbedres registreringen af formueforholdet mellem ægtefæller i EU? Bør man f.eks. indføre et registreringssystem i alle medlemsstater?

Og hvordan får de berørte personer oplysninger via dette system?

3. ANDRE FORMER FOR PARFORHOLD

Stigningen i antallet af ugifte par i medlemsstaterne har givet en tilsvarende stigning i antallet af internationale juridiske problemer, de kan stå overfor. Fællesskabsretten fastsætter allerede ugifte pars forældreansvar over for børn ved forordning (EF) nr. 2201/2003 og deres underholdspligt ved forordning (EF) nr. 44/2001.

3.1. Registreret partnerskab

Flere og flere medlemsstater tager højde for kontrakter og partnerskaber, som registreres hos en offentlig myndighed¹¹. Spørgsmålet er derfor særlig relevant for disse medlemsstater, men det er også relevant for de øvrige medlemsstater, som kan stå over for forskellige juridiske problemer, hvis et registreret parforhold ophører, og f.eks. en af parterne eller parternes formuegoder befinder sig på deres territorium.

3.1.1. Lovkonfliktregler

Normalt er lovkonfliktreglerne for formueforholdet mellem ægtefæller ikke blevet overført til andre former for parforhold. Der kan således fastsættes andre kriterier for konsekvenserne af formueforholdet i det registrerede partnerskab.

Spørgsmål 19:

a) Bør der fastsættes specifikke lovkonfliktregler for de formueretlige konsekvenser af det registrerede partnerskab?

b) Bør lovgivningen på det sted, hvor partnerskabet er registreret, også finde anvendelse på de formueretlige konsekvenser af det registrerede partnerskab? Eller bør anden lovgivning finde anvendelse?

c) Bør den valgte lovgivning regulere hele det pågældende område, eller bør andre kriterier lægges til grund, f.eks. lovgivningen på det sted, hvor formuegoderne befinder sig?

3.1.2. Retsmyndighedernes kompetence

Kun få medlemsstater har vedtaget specifikke regler for retternes kompetence i sager om de formueretlige konsekvenser af et parforhold, hvor parterne ikke er gift. Forordning (EF) nr. 2201/2003 finder ikke anvendelse på opløsningen af det registrerede partnerskab, som ikke falder ind under forordningens anvendelsesområde. Forordning (EF) nr. 44/2001, som ikke finder anvendelse på formueforholdet mellem ægtefæller, kunne i visse tilfælde anvendes på de formueretlige konsekvenser af det registrerede partnerskab (f.eks. kontraktlige tvister eller tvister uden for kontrakt).

¹¹ Der er tale om Danmark (1989), Sverige (1994), Nederlandene (1998), Belgien, Spanien og Frankrig (1999), Tyskland (2000), Finland (2001), Portugal og Luxembourg (2004) og Det Forenede Kongerige (2005).

Myndighederne i det land, hvor registreringen har fundet sted, har kompetence til at opløse partnerskaber, der er registreret på deres territorium. Det ville derfor være hensigtsmæssigt at fastsætte, hvilke myndigheder der f.eks. i tilfælde af separation har kompetence til at træffe afgørelse om fordelingen af formuegoder i et parforhold, som har fået status af registreret partnerskab i udlandet.

Spørgsmål 20:

Bor der fastsættes regler for retternes internationale kompetence til at træffe afgørelse om de formueretlige konsekvenser af det registrerede partnerskab?

I givet fald hvilke? Bør det kun være domstolen på det sted, hvor partnerskabet er registreret (kompetence til at opløse partnerskabet)? Eller bør andre kriterier såsom sagsøgtes eller en af parternes faste bopæl eller den ene eller begges nationalitet også kunne lægges til grund?

3.1.3. *Anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om registreret partnerskab*

Visse medlemsstater (f.eks. Tyskland og de nordiske lande) anerkender det registrerede partnerskabs ophør i henhold til de almindelige regler for anerkendelse eller i henhold til de regler, der finder anvendelse på afgørelser om ægteskab.

Spørgsmål 21:

Efter hvilke kriterier skal de afgørelser, der er truffet i en medlemsstat om sager vedrørende de formueretlige konsekvenser af et registreret partnerskab, anerkendes i de øvrige medlemsstater?

3.2. **Papirløst parforhold**

De fleste nationale lovgivninger omfatter visse regler – hovedsagelig i form af lovgivning eller retspraksis – vedrørende par, som hverken har indgået ægteskab eller registreret partnerskab. I mangel af særlige regler gælder i princippet lovkonfliktreglerne for kontrakter (Rom-konventionen af 1980 om, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse på kontraktlige forpligtelser) og det civile ansvar eller generelt loven i det land, hvor skaden er sket.

3.2.1. *Lovkonfliktregler*

Spørgsmål 22:

a) Bør der fastsættes lovkonfliktregler specifikt for formueforholdet mellem parter, som lever i papirløst parforhold?

b) I givet fald hvilke?

c) Bør der i modsat fald fastsættes særlige regler i det mindste for de konsekvenser, som parforholdets ophør har over for tredjemand (ansvaret over for tredjemand for den gæld, parret har pådraget sig, rettigheder som parforholdets parter har over for tredjemand (f.eks. livsforsikring)?

d) Bør man i tilfælde af fast ejendom kun anvende loven på det sted, hvor ejendommen er beliggende?

3.2.2. *De retlige myndigheders kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser*

Disse spørgsmål er sparsomt behandlet i lovgivningen, og normalt anvendes de almindelige regler for international kompetence, hvilket vil sige, at forordning (EF) nr. 44/2001 kan regulere visse formueretlige tvister mellem parforholdets parter.

Spørgsmål 23:

Bør der fastsættes særlige regler om kompetence og anerkendelse for formueforholdet mellem parterne i et papirløst parforhold?

Selv om spørgsmål 22 og 23 besvares benægtende, ville det af hensyn til klarheden og borgernes og juristernes retssikkerhed være hensigtsmæssigt at samle de forskellige regler, der allerede finder anvendelse på de formueretlige konsekvenser af disse "internationale" parforholds opløsning (fælles formuegoder, bolig osv.) under det fremtidige instrument.

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Telefon +45 33 92 00 00
Telefax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
<http://www.um.dk>
Girokonto 3 00 18 06

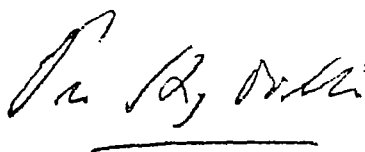
Bilag
1

Journalnummer
400.C.2-0

Kontor
EUK

17. oktober 2006

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders grundnotat vedrørende Kommissionens grønbog om lovkonfliktregler i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om retlig kompetence og gensidig anerkendelse, KOM(2006) 400 endelig.

Den 16. oktober 2006
J.nr.: 06-5012-00006
Sagsbehandler: Harald Ørsted Hansen

GRUNDNOTAT

vedrørende

Kommissionen grøn bog om lovkonfliktregler i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om retlig kompetence og gensidig anerkendelse (KOM (2006) 400 endelig).

1. Resumé

Kommissionen har fremlagt en grøn bog om lovkonfliktregler i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, registrerede partnere og andre former for parforhold, herunder spørgsmålet om international kompetence og anerkendelse af aftaler mv., der skal danne grundlag for en høring om formueforholdet mellem ægtefæller, hvor der er et grænseoverskridende element.

Grøn bogen tager udgangspunkt i, at kernen i en fremtidig fællesskabslovgivning vil være harmoniserede kompetence- og lovvalgsregler. Herudover vil instrumentet bl.a. skulle forholde sig til spørgsmål om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser og private aftaler samt til registrering og offentliggørelse af oplysninger om formueforholdet i et ægteskab. Endelig skal det overvejes, om problemer omkring formueforhold, der løses udenretligt eller indenretligt, skal være omfattet af anvendelsesområdet for instrumentet.

Grøn bogen rejser ikke i sig selv spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet, og den har heller ikke i sig selv lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser. Der foreligger ikke offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til grøn bogen.

Danmark står uden for det civile samarbejde med hjemmel i EF-traktatens afsnit IV. Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Amsterdam-traktaten, finder derfor anvendelse i det omfang eventuelle fremtidige forslag vedrørende et fællesskabsinstrument om grænseoverskridende sager om formueforholdet mellem ægtefæller samt andre former for parforhold er baseret på EF-traktatens afsnit IV.

2. Baggrund

2.1. Indledning

Kommissionen har den 17. juli 2006 fremsendt en grøn bog om lovkonfliktregler i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om retlig kompetence og gensidig anerkendelse.

Det følger af EF-traktatens artikel 61, litra c, og artikel 65, at Fællesskabet kan vedtage foranstaltninger om civile spørgsmål med grænseoverskridende virkninger i det omfang, det er nødvendigt for det indre markeds funktion. Dette omfatter blandt andet foranstaltninger til forbedring og forenkling af anerkendelsen og fuldbyrdelsen af retsafgørel-

ser i borgerlige sager samt fremme af foreneligheden mellem medlemsstaternes regler om lovvalg og konflikter om international kompetence. Formueforholdet mellem ægtefæller er ikke omfattet af de internationale privatretlige regler, som Fællesskabet hidtil har vedtaget.

I Wien-handlingsplanen fra 1998¹ stod det højt på listen at få vedtaget et fællesskabsinstrument om formueforhold mellem ægtefæller. Det fremgår af programmet for foranstaltninger til gennemførelse af princippet om gensidig anerkendelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område², som Rådet og Kommissionen vedtog i slutningen af 2000, at der skal udarbejdes et instrument om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om "formuefællesskabet mellem ægtefæller og om de formueretlige konsekvenser af opløsningen af papirløse forhold". I Haag-programmet³, som Det Europæiske Råd vedtog den 4. og 5. november 2004, opfordres Kommissionen til at udarbejde en grøn bog om "lovvalgsconflikter i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om kompetence og gensidig anerkendelse".

2.2. Retsgrundlaget

Efter artikel 1 i Protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Amsterdamtraktaten, deltager Danmark ikke i Rådets vedtagelse af foranstaltninger, der foreslås i henhold til afsnit IV i EF traktaten (forbeholdet vedrørende retlige og indre anliggender), og disse vil ikke være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

Grundlaget for eventuelle fremtidige forslag vedrørende et fællesskabsinstrument om grænseoverskridende sager om formueforholdet mellem ægtefæller samt andre former for parforhold vil være omfattet af det danske forbehold vedrørende retlige og indre anliggender, i det omfang forslaget er baseret på EF-traktatens afsnit IV. Danmark vil i så fald ikke deltage i en eventuel vedtagelse af sådanne initiativer, og en eventuel regulering vil ikke være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

3. Grøn bogens indhold

3.1. Indledning og grundlæggende overvejelser

I grøn bogen påpeger Kommissionen, at den stigende mobilitet indenfor EU har medført en stigning i antallet af parforhold mellem statsborgere fra forskellige medlemsstater, og at der bliver flere og flere par, som bor i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere, og som ofte erhverver formuegoder i flere forskellige EU-medlemsstater. I disse situationer opstår der ofte praktiske og juridiske problemer, hvis deres formue skal deles, f.eks. i forbindelse med separation, skilsmisse eller samlivsophævelse. Dette skyldes ofte, at der er stor forskel på medlemsstaternes regler om formueretlige konsekvenser af ægteskab og andre former for parforhold, både med hensyn til materiel ret og international privatret.

Kommissionen angiver i grøn bogen en række mulige løsninger på problemerne:

3.2. Formueforhold mellem ægtefæller

Anvendelsesområde: Det bør overvejes, om en eventuel lovgivning skal anvendes på de formueretlige spørgsmål under samlivet eller kun i tilfælde af skilsmisse, separation eller samlivsophævelse. Det bør ligeledes overvejes, om personlige aspekter af ægteskabet skal være omfattet af lovgivningen i det omfang, de kan have indflydelse på parrets formue,

¹ EFT C 19 af 23.1.1999.

² EFT C 12 af 15.1.2001.

³ Haag-programmet om styrkelse af frihed, sikkerhed og retfærdighed i Den Europæiske Union, som også nævnes i formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde den 4. november 2004.

f.eks. retten til at repræsentere hinanden, beskyttelse af familiens bolig og underholdspligt.

Harmonisering af lovvalgsreglerne: Da Kommissionen ikke påtænker at foretage en harmonisering af reglerne om materiel ret på nuværende tidspunkt, behandler grønbogen spørgsmålet om lovvalgsregler. Kommissionen anfører, at lovvalgsregler bør være univeselle og således omfatte lovgivningen i såvel medlemsstater som tredjelande. Det bør efter Kommissionens opfattelse overvejes, om der skal fastsættes ét eller flere tilknytningskriterier, herunder om der skal være forskellige tilknytningskriterier for forskellige aspekter af formueforholdet. Dernæst skal det bl.a. overvejes, om en ændring af visse tilknytningskriterier, såsom ægtefællernes faste bopæl, automatisk fører til, at en anden lovgivning finder anvendelse på formueforholdet.

Lovvalgsaftaler: Det skal overvejes, om ægtefæller skal kunne indgå aftaler om, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse på deres formueforhold. I så fald skal det overvejes, om aftalefriheden skal begrænses til loven i lande, som ægtefællerne har nær tilknytning til. Det bør endvidere overvejes, om lovvalget skal underlægges visse formaliteter.

Kompetenceregler: Medlemsstaternes regler om international kompetence indeholder meget forskellige kriterier i forbindelse med sager om formueforholdet mellem ægtefæller. Det skal overvejes, om der skal indføres fælles regler om international kompetence, både for så vidt angår domstolene og for så vidt angår ikke-retlige myndigheder, f.eks. notarer og advokater. Det bør i den forbindelse tages hensyn til allerede gældende fælleskabsregler, navnlig den nye Bruxelles II-forordning⁴, som regulerer visse personlige konsekvenser af ægteskabet. Det bør endvidere overvejes, om myndigheden også skal have kompetence, når en del af formuen befinder sig i et andet land. Det bør herudover overvejes, om ægtefællerne skal have mulighed for at indgå aftale om international kompetence.

Anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser samt ikke-retlige dokumenter: Harmoniserede regler om lovvalg og kompetence vil øge den gensidige tillid til afgørelser og andre dokumenter fra andre medlemsstater. Dette skyldes, at både spørgsmålet om, hvilket medlemsland som har kompetence til at behandle sagen, og spørgsmålet om, efter hvilket lands lov sagen skal behandles, vil blive afgjort efter samme regler i alle medlemsstater. På den baggrund bør det overvejes at ophæve de midlertidige foranstaltninger – eksekvatur - til anerkendelse og fuldbyrdelse af domme, herunder at gøre det muligt uden videre at få ændret tingbogsoplysninger i andre medlemsstater.

Registrering og offentliggørelse af oplysninger om formueforholdet i et ægteskab: Der bør være en bedre offentliggørelse af oplysninger om formueforholdet i et ægteskab, således at alle parter, navnlig kreditorernes, retssikkerhed garanteres. Det må i den forbindelse overvejes, om der f.eks. skal indføres et registreringssystem i alle medlemsstater.

3.3. Andre former for parforhold

Kommissionen påpeger, at flere og flere danner par uden at indgå ægteskab. Da fælleskabsregulering bør afspejle borgernes konkrete behov, bør der også tages stilling til spørgsmålet om formueordningen for sådanne par, herunder parterne i et registreret partnerskab og parter, der lever i et papirløst parforhold eller lignende.

⁴ Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabsager og i sager vedrørende forældres ansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000.

4. Gældende ret

Grønbogen er ikke ledsaget af forslag til fællesskabsregler om formueforholdet mellem ægtefæller m.v. Som det fremgår ovenfor under pkt. 2.1, er det hensigten, at der på grundlag af besvarelserne af grønbogen skal indledes en høring om indholdet af en eventuel fremtidig fællesskabslovgivning.

Når et forslag måtte blive fremlagt af Kommissionen, og indholdet af dette kendes, vil der blive redegjort for gældende ret på området.

5. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Grønbogen indeholder en række overvejelser over behovet for og indholdet af et fællesskabsinstrument på området for formueforholdet mellem ægtefæller. Da grønbogen ikke på nuværende tidspunkt har resulteret i forslag til konkrete initiativer, er det ikke muligt at udtale sig nærmere om lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser af et eventuelt initiativ, der måtte blive udarbejdet på baggrund af grønbogen. Grønbogen vil ikke i sig selv have lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser.

6. Høring

Kommissionen har med fremlæggelsen af grønbogen indledt en høring vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller med en international dimension. Kommissionen opfordrer med høringen alle berørte til inden den 30. november 2006 at indsende svar på de i grønbogen rejste spørgsmål.

Familiestyrelsen har sendt grønbogen i høring hos Foreningen af offentlige chefer i Statsamterne, Foreningen af Statsamtmand, Advokatrådet, Danske Familieadvokater, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Foreningen af familieretsadvokater, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Præsidenten for Københavns Byret, Retten i Århus, Retten i Odense, Retten i Aalborg, Retten i Roskilde, Institut for Menneskerettigheder.

Høringsfristen er sat til den 13. oktober 2006.

7. Nærhedsprincippet

Som nævnt ovenfor har grønbogen til formål at indlede en høring om de juridiske problemer, som formueforholdet mellem ægtefæller og formueretlige konsekvenser af andre former for parforhold kan afstedkomme i international sammenhæng. Grønbogen rejser derfor ikke i sig selv spørgsmål i forhold til nærhedsprincippet.

8. Andre medlemsstaters kendte holdninger

Der foreligger ikke offentlige tilkendegivelser om de øvrige medlemsstaters holdninger til grønbogen.

9. Foreløbig generel dansk holdning

Som nævnt i pkt. 2 er der i Haag-programmet lagt op til, at der på baggrund af grønbogen skal indledes en høring om lovvalgskonflikter i sager vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller, herunder spørgsmålet om kompetence og anerkendelse af afgørelser mv. Som det fremgår under pkt. 6, er grønbogen sendt i bred høring hos en række myndigheder og organisationer. På det foreliggende grundlag er man fra dansk side åben over for den analyse og drøftelse på området, som Kommissionen lægger op til i grønbogen.

Man bør ikke på nuværende tidspunkt lægge sig fast på en bestemt model på området, men alene analysere og drøfte, hvorledes problemerne vedrørende formueforhold mellem ægtefæller mest hensigtsmæssigt kan løses.